

Zbornik sudske prakse

MIŠLJENJE NEZAVISNE ODVJETNICE
ELEANOR SHARPSTON
od 9. lipnja 2016.¹

Predmet C-42/15

**Home Credit Slovakia a.s.
protiv
Kláre Bíróovej**

(zahtjev za prethodnu odluku koji je uputio Okresný súd (Okružni sud) Dunajská Streda, Slovačka)

„Zaštita potrošača – Ugovori o potrošačkim kreditima – Direktiva 2008/48/EZ – Značenje izraza ‚sastavljen na papiru ili na nekom drugom trajnom mediju‘ – Zahtjev iz nacionalnog prava da dokument bude ‚u pisanom obliku‘ i da mora biti potpisan – Valjanost ugovora o potrošačkom kreditu – Obvezne informacije na temelju članka 10. stavka 2. Direktive 2008/48/EZ – Ugovor o kreditu koji ne sadržava obvezne informacije, nego upućuje na odvojeni dokument – Sankcije predviđene nacionalnim pravom za nepružanje obveznih informacija – Proporcionalnost“

1. U ovom zahtjevu za prethodnu odluku Okresný súd (Okružni sud) Dunajská Streda (Slovačka) traži smjernice o tumačenju Direktive 2008/48/EZ², kojom su uređeni ugovori o potrošačkim kreditima. Postavlja nekoliko međusobno povezanih pitanja o opsegu usklađivanja izvršenog tom direktivom te o mjeri u kojoj je državama članicama onemogućeno, osobito, da uvede nove ili zadržavaju postojeće odredbe o formalnostima sklapanja ugovora o kreditu. Sud koji je uputio zahtjev želi znati: (i.) je li zahtjev da se ugovor o kreditu mora sastaviti „na papiru ili na nekom drugom trajnom mediju“ autonoman pojam prava Unije; (ii.) znači li ta obveza da stranke moraju ugovor i potpisati te da obvezne informacije koje vjerovnik mora dati dužniku moraju biti sadržane u istom dokumentu kao i ugovor o kreditu; (iii.) mora li vjerovnik navesti točne datume dospijeća uplata na temelju ugovora i predočiti tablicu koja prikazuje kako će se glavica smanjivati svakom pojedinom uplatom tijekom trajanja kredita; te (iv.) jesu li proporcionalne određene sankcije iz nacionalnog prava koje se primjenjuju ako vjerovnik ne pruži obvezne informacije.

Pravo Europske unije

Direktiva 2008/48

2. Dva su glavna cilja Direktive 2008/48 pružanje visoke i ekvivalentne razine zaštite kako bi se osiguralo povjerenje potrošača i stvaranje istinskog unutarnjeg tržišta. Radi postizanja tih ciljeva, u cijelom nizu osnovnih područja uspostavljen je potpuno usklađen okvir Unije³. Potrošačima se prije sklapanja ugovora o kreditu trebaju pružiti odgovarajuće informacije koje mogu razmotriti kako bi

1 — Izvorni jezik: engleski

2 — Direktiva Europskog parlamenta i Vijeća od 23. travnja 2008. o ugovorima o potrošačkim kreditima i stavljanju izvan snage Direktive Vijeća 87/102/EEZ (SL 2008., L 133, str. 66.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 15., svezak 13., str. 58.) (u daljnjem tekstu: Direktiva 2008/48)

3 — Uvodne izjave 7., 8., 9. i 10.

odluke donijeli potpuno upoznati s činjenicama⁴. U vezi s pitanjima ugovornog prava o valjanosti ugovora o kreditu, države članice smiju zadržati ili uvoditi nove nacionalne odredbe koje su u skladu s pravom Unije⁵. Ugovor o kreditu treba sadržavati sve potrebne informacije, u jasnom i sažetom obliku, kako bi se potrošačima omogućilo da se upoznaju sa svojim pravima i obvezama⁶. Države članice trebale bi utvrditi pravila o sankcijama koje bi se primjenjivale na povredu nacionalnih odredaba donesenih prema Direktivi te osigurati da se one provode. Sankcije bi trebale biti učinkovite, proporcionalne i odvraćajuće⁷.

3. U članku 1. navodi se da je svrha Direktive 2008/48 usklađivanje određenih aspekata zakona i drugih propisa država članica o ugovorima koji obuhvaćaju potrošačke kredite.

4. U skladu s člankom 2., Direktiva 2008/48 primjenjuje se na ugovore o kreditu osim ako su izričito isključeni iz njezina područja primjene.

5. Relevantne su sljedeće definicije iz članka 3.:

„(a) ‚potrošač‘ znači fizička osoba koja u transakcijama obuhvaćenima ovom Direktivom djeluje u svrhe izvan svojeg obrta, poslovanja ili profesije;

(b) ‚vjerovnik‘ znači fizička ili pravna osoba koja odobrava ili obećava odobriti kredit u okviru svojeg obrta, poslovanja ili profesije;

(c) ‚ugovor o kreditu‘ znači ugovor u kojem vjerovnik odobrava ili obećava odobriti potrošaču kredit u obliku odgode plaćanja, zajma ili slične financijske nagodbe, izuzev ugovora o trajnom pružanju usluge ili isporuke proizvoda iste vrste kada potrošač plaća za takve usluge ili proizvode tijekom cjelokupne njihove isporuke u obliku mjesečnih obroka;

[...]

(m) ‚trajni medij‘ [znači] svaki instrument koji omogućava potrošaču spremanje informacija koje su mu osobno namijenjene tako da mu budu dostupne za kasniju uporabu toliko dugo koliko je potrebno za svrhe tih informacija i koji omogućava nepromijenjeno prikazivanje pohranjenih informacija;

[...]”

6. Informacije i postupci koji prethode sklapanju ugovora o kreditu sadržani su u poglavlju II. U stavku 1. članka 5., koji je dio tog poglavlja, predviđeno je da se informacije koje prethode sklapanju ugovora moraju dati na papiru ili na nekom drugom trajnom mediju⁸.

7. Obveza da se potrošačima informacije daju na papiru ili na nekom drugom trajnom mediju ponavlja se u nekoliko drugih odredbi Direktive 2008/48⁹.

4 — Uvodna izjava 19.

5 — Uvodna izjava 30.

6 — Uvodna izjava 31.

7 — Uvodna izjava 47.

8 — Također vidjeti Prilog II., koji nosi naslov „Standardne europske informacije o potrošačkim kreditima”.

9 — Te se odredbe odnose na: ugovore o kreditu u obliku ugovora o prekoračenju po računu (članci 6. i 12.); kamatnu stopu (članak 11. stavak 1.); ugovore o kreditu bez roka dospjeća (članak 13. stavci 1. i 2.); pravo na povlačenje iz ugovora (članak 14. stavak 3. točka (a)); prekoračenje troškova (članak 18. stavci 1. i 2.) i na određene obveze kreditnih posrednika u odnosu na potrošače (članak 21. točka (b)).

8. U članku 10. stavku 1. predviđeno je:

„Ugovori o kreditu sastavljaju se na papiru ili na nekom drugom trajnom mediju.

Sve ugovorne stranke dobivaju primjerak ugovora o kreditu. Ovaj članak ne dovodi u pitanje bilo kakva nacionalna pravila koja se odnose na valjanost sklapanja ugovora o kreditu koji su u skladu s pravom Zajednice.”

9. Članak 10. stavak 2. sadržava popis 22 informacije koje se moraju jasno i sažeto definirati u ugovoru o kreditu (u daljnjem tekstu: obvezne informacije). Te se informacije odnose, među ostalim, na:

„(h) iznos, broj i učestalost uplata koje je potrošač dužan izvršiti te, kada je to primjereno, redoslijed kojim će se te uplate koristiti za plaćanje preostalih anuiteta koji se naplaćuju po različitim kamatnim stopama u svrhu povrata;

(i) kada je uključena amortizacija glavnice ugovora o kreditu s fiksnim trajanjem, pravo potrošača da dobije, na zahtjev i besplatno, u bilo kojem trenutku tijekom trajanja ugovora o kreditu, računovodstveni izvještaj u obliku amortizacijske tablice.

U amortizacijskoj tablici naznačene su preostale uplate koje treba izvršiti i razdoblja i uvjeti koji se odnose na plaćanje tih iznosa. Tablica sadrž[ava] specifikaciju svake uplate pokazujući amortizaciju glavnice, kamate izračunane na temelju kamatne stope te, prema potrebi, sve eventualne dodatne troškove. Ako kamatna stopa nije fiksna ili kada se dodatni troškovi mogu promijeniti prema ugovoru o kreditu, amortizacijska tablica naznačuje, jasno i sažeto, da će podaci u toj tablici ostati valjani samo do trenutka u kojem se promijeni kamatna stopa ili dodatni troškovi u skladu s ugovorom o kreditu;

[...]”

10. U članku 10. stavku 3. navedeno je: „[k]ada se primjenjuje stavak 2. točka (i), vjerovnik potrošaču, besplatno i u bilo kojem trenutku tijekom cjelokupnog trajanja ugovora o kreditu, na raspolaganje stavlja računovodstveni izvještaj u obliku amortizacijske tablice”.

11. Člankom 22. predviđeno je da, ako direktiva sadržava usklađene odredbe, države članice ne smiju zadržati niti uvoditi nove odredbe u svoje nacionalno pravo osim onih utvrđenih direktivom.

12. U skladu s člankom 23., države članice moraju predvidjeti učinkovite, proporcionalne i odvraćajuće sankcije koje se primjenjuju na povrede nacionalnih odredaba donesenih na temelju direktive.

Direktiva 97/7/EZ

13. Direktiva 97/7/EZ¹⁰ sadržava odredbe kojima je cilj zaštititi potrošače koji sklapaju ugovore na daljinu. U skladu s člankom 4., potrošaču se prije sklapanja bilo kojeg ugovora na daljinu moraju pružiti određene informacije¹¹. Članak 5. te direktive nosi naslov „Pisana potvrda informacije”. Stavak 1. glasi:

„Potrošač mora primiti pismenu potvrdu ili potvrdu na nekom drugom trajnom mediju koji mu je dostupan, o svim podacima iz članka 4. stavka 1. točaka od (a) do (f), pravovremeno tijekom trajanja ugovora, a najkasnije u trenutku dostave, ako se ne radi o robi namijenjenoj za daljnju prodaju trećim stranama, osim ako su ti podaci već dostavljeni potrošaču prije sklapanja ugovora u pisanom obliku ili na nekom drugom trajnom mediju koji mu je dostupan.

[...]”¹²

Nacionalno pravo

14. U skladu sa slovačkim Građanskim zakonikom¹³, pravni akt u pisanom obliku valjan je samo ako su ga potpisale osobe za koje je obvezujuć¹⁴. Pravni je akt ništav ako nije sastavljen u obliku određenom zakonom (ili sporazumom stranaka).

15. U skladu sa slovačkim Trgovačkim zakonikom¹⁵, opći uvjeti ugovora organizacije mogu se uključiti u ugovor o kreditu kao njegov dio tako da se na njih u tom ugovoru upućuje.

16. Ugovor o potrošačkom kreditu mora biti u pisanom obliku te svaka stranka mora primiti barem jedan primjerak ugovora na papiru ili na nekom drugom trajnom mediju¹⁶. Ugovor o potrošačkom kreditu mora sadržavati informacije, među ostalim, o iznosu, broju i datumima za uplatu obroka za otplatu glavnice, kamate i drugih troškova te, ako je to primjereno, redosljed kojim će se te uplate koristiti za plaćanje pojedinih preostalih anuiteta koji se naplaćuju po različitim kamatnim stopama ugovora o potrošačkom kreditu u svrhu njegova povrata¹⁷. Potrošači imaju pravo zatražiti računovodstveni izvještaj u obliku amortizacijske tablice (ako se glavnica amortizira)¹⁸ u bilo kojem trenutku tijekom trajanja kredita¹⁹.

17. Ako ugovor o kreditu nije u pisanom obliku i ne sadržava informacije koje su obvezne u skladu sa zakonom o potrošačkom kreditu, smatra se da je kredit izuzet od kamata i troškova²⁰.

10 — Direktiva 97/7/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 20. svibnja 1997. o zaštiti potrošača s obzirom na sklapanje ugovora na daljinu (SL 1997., L 144, str. 19.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 15., svezak 12., str. 30.) (u daljnjem tekstu: Direktiva o ugovorima na daljinu). Ta je direktiva u međuvremenu stavljena izvan snage i zamijenjena Direktivom 2011/83/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 25. listopada 2011. o pravima potrošača, izmjeni Direktive Vijeća 93/13/EEZ i Direktive 1999/44/EZ Europskog parlamenta i Vijeća te o stavljanju izvan snage Direktive Vijeća 85/577/EEZ i Direktive 97/7/EZ Europskog parlamenta i Vijeća (SL 2011., L 304, str. 64.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 15., svezak 8., str. 260.).

11 — U članku 4. navedene su različite informacije koje se odnose osobito na identitet dobavljača, karakteristike robe ili usluga, cijenu, troškove dostave, mogućnosti plaćanja i postojanje prava na odustajanje.

12 — U članku 7. Direktive 2011/83 (sljednice Direktive 97/7) predviđen je zahtjev da se informacije moraju dostaviti „[...] na papiru ili, ako je potrošač suglasan, na drugom trajnom nosaču podataka”.

13 — Občiansky zákonník Zákon č. 40/1964 Zb. (Zakon br. 40/1964, kako je kasnije izmijenjen)

14 — Članak 40. stavak 3. slovačkog Građanskog zakonika

15 — Obchodný zákonník (Zakon br. 513/1991 (zákon č. 513/1991 Zb.), kako je kasnije izmijenjen). Vidjeti članak 273. slovačkog Trgovačkog zakonika.

16 — Zákon č. 129/2010 Z. z. o spotrebiteľských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (Zakon br. 129/2010 o potrošačkim kreditima i drugim kreditima i zajmovima za potrošače te o izmjeni i dopuni određenih drugih zakona (u daljnjem tekstu: Zakon o potrošačkom kreditu). Vidjeti članak 9. Zakona o potrošačkom kreditu.

17 — Članak 9. stavak 2. točka (k) Zakona o potrošačkom kreditu

18 — „Amortizaciju” u tom kontekstu shvaćam kao smanjenje duga periodičnom otplatom glavnice i kamata.

19 — Članak 9. stavak 2. točka (l) Zakona o potrošačkom kreditu

20 — Članak 11. Zakona o potrošačkom kreditu

Činjenično stanje, postupak i prethodna pitanja

18. Dana 29. lipnja 2011. tužitelj iz glavnog postupka, društvo Home Credit Slovakia a.s (u daljnjem tekstu: vjerovnik), sklopio je s tuženicom K. Bíróovom (u daljnjem tekstu: dužnica) ugovor o potrošačkom kreditu na unaprijed ispisanom tipskom obrascu s poljima koja su se morala pisano popuniti. Dužnici je odobren kredit u iznosu od 700 eura. Obvezala se otplatiti ukupan iznos od 1087,56 eura, putem mjesečnih obroka od 32,50 eura. Kredit se morao otplatiti u roku od 36 mjeseci od njegova odobrenja.

19. Dužnica je potpisala ugovor o kreditu, potvrdivši da je upoznata s uvjetima kredita te da se složila i izrazila suglasnost da bude njime vezana. Ugovoru o kreditu bili su priloženi „Uvjeti ugovora o kreditu društva Home Credit Slovakia, a.s. – Gotovinski kredit” (u daljnjem tekstu: opći uvjeti ugovora), koji su u gornjem kutu svake stranice bili označeni šifrom ISH111. Dužniččin potpis na ugovoru o kreditu potvrđivao je da je bila upoznata s općim uvjetima ugovora te da ih je prihvatila, da su sve njihove odredbe razumljive te da je pristala da je obvezuju. Ni vjerovnik ni dužnica nisu potpisali tekst općih uvjeta ugovora. U tim je uvjetima bilo predviđeno, među ostalim, da dužnik mora pravilno i pravodobno otplatiti odobreni kredit, putem redovitih mjesečnih obroka, čiji se broj, iznos i datumi dospijeća određuju u ugovoru. Dužnik može, besplatno i u bilo kojem trenutku tijekom trajanja ugovora, zatražiti računovodstveni izvještaj u obliku amortizacijske tablice koja sadržava preostale uplate koje treba izvršiti te razdoblja i uvjete koji se odnose na plaćanje tih iznosa, uključujući specifikaciju svake uplate pokazujući amortizaciju glavnice, kamate i (ako je to primjereno) dodatnih troškova.

20. Uvjeti kredita ne sadržavaju detaljnija pravila za izračunavanje kamate na glavnice ni odredbe kojima se precizira koji će se dio mjesečnog obroka (32,50 eura) koristiti za otplatu kamata i troškova, a koji dio za amortizaciju glavnice kredita.

21. Dužnica je na temelju tog ugovora platila samo dva mjesečna obroka. Dana 26. travnja 2012. vjerovnik je zatražio da plati cjelokupan iznos dospjelog kredita. Zatražio je isplatu: (i.) dugovane glavnice; (ii.) kamate; (iii.) zatezних kamata; i (iv.) ugovorne kazne zbog zakašnjenja. Dužnica nije ništa od toga isplatila. Vjerovnik je potom pokrenuo postupak radi naplate 1155,52 eura i zatezних kamata po dnevnoj stopi od 0,024 % na iznos od 778,34 eura od 11. veljače 2014. do otplate neplaćenog duga.

22. Sud koji je uputio zahtjev objašnjava da ugovor o potrošačkom kreditu mora biti u pisanom obliku i da mora sadržavati određene informacije, među ostalim, o iznosu, broju i datumu dospijeća uplata za kamate na glavnice i druge troškove te, ako je to primjereno, informacije o amortizaciji²¹. Ugovor o kreditu koji stranke nisu potpisale nije u skladu s nacionalnim pravilima te je, posljedično, ništav²². U glavnom postupku te su informacije (dio obveznih informacija) sadržane u nepotpisanim općim uvjetima ugovora. Stoga se postavlja pitanje je li valjan ugovor o potrošačkom kreditu sklopljen 29. lipnja 2011. S obzirom na to, sud koji je uputio zahtjev postavlja sedam prethodnih pitanja koja je možda lakše razumjeti u njihovu sažetom obliku:

Prvo i drugo pitanje

— Koje je značenje izraza „na papiru ili na nekom drugom trajnom mediju” iz članka 10. stavka 1., u vezi s člankom 3. točkom (m) Direktive 2008/48? – Obuhvaća li taj izraz samo fizički dokument koji su potpisale stranke ugovora o kreditu? – Mora li taj dokument sadržavati obvezne informacije iz članka 10. stavka 2.? – Ako se obvezne informacije nalaze u odvojenom dokumentu, koji stranke ugovora o kreditu nisu potpisale te se u ugovoru o kreditu na taj dokument upućuje, je li to u skladu sa zahtjevima iz članka 10. stavka 1. Direktive 2008/48?

21 — Vidjeti gornje točke 14. i 15.

22 — Vidjeti gornju točku 17.

- U kojoj se mjeri Direktivom 2008/48 u potpunosti usklađuju pravila o informacijama koje se moraju uključiti u ugovor o kreditu za potrebe članka 10. stavaka 1. i 2., zbog čega bi se tim odredbama protivila nacionalna pravila: (i.) kojima se zahtijeva da obvezne informacije budu sadržane u jednom dokumentu koji su potpisale stranke ugovora o kreditu ili (ii.) u skladu s kojima se ugovoru o kreditu ne priznaje puni pravni učinak jer se neke obvezne informacije nalaze u odvojenom dokumentu, kao što su to opći uvjeti ugovora?

Treće i četvrto pitanje

- Znači li izraz „učestalost uplata” iz članka 10. stavka 2. točke (h) Direktive 2008/48 da vjerovnik u ugovoru o kreditu mora navesti točne datume na koje se mora izvršiti svaka uplata, ili je dovoljno navesti kada svaka uplata dospijeva upućivanjem na objektivno određive elemente? – Ako je potonje tumačenje točno, mogu li te informacije biti sadržane u odvojenom dokumentu na koji ugovor o kreditu upućuje, kao što su to opći uvjeti ugovora koji stranke nisu potpisale?

Peto i šesto pitanje

- Znači li članak 10. stavak 2. točka (h) u vezi s točkom (i) Direktive 2008/48 da amortizacijska tablica ne mora biti sastavni dio ugovora o kreditu s fiksnim trajanjem u skladu s kojim se glavnica vraća uplatom pojedinih obroka i da takve informacije, umjesto toga, vjerovnik može dužniku pružiti na njegov zahtjev? Ili je vjerovnik obavezan amortizacijsku tablicu uključiti u ugovor o kreditu od datuma početka ugovora te ima li dužnik pravo da i tijekom trajanja ugovora o kreditu zatraži amortizacijsku tablicu u kojoj je prikazan otplatni plan od datuma podnošenja tog zahtjeva? Jesu li zahtjevi u pogledu informacija iz članka 10. stavka 2. točke (h) potpuno usklađeni u skladu s člankom 22. stavkom 1. Direktive 2008/48, zbog čega bi državama članicama bilo onemogućeno da zahtijevaju da amortizacijska tablica bude sastavni dio ugovora o kreditu?

Sedmo pitanje

- Ako vjerovnik ne pruži većinu informacija navedenih u članku 10. stavku 2. Direktive 2008/48, je li sankcija iz nacionalnog prava, na temelju koje se ugovor o kreditu smatra izuzetom od kamata i troškova (što znači da je dužnik obavezan vratiti samo glavnica), proporcionalna za potrebe članka 1. i 23. te direktive?

23. Pisana očitovanja podnijele su njemačka i slovačka vlada te Europska komisija. Republika Slovačka i Komisija iznijele su usmena očitovanja na raspravi održanoj 24. veljače 2016.

Ocjena

Prvo i drugo pitanje – stupanj usklađivanja formalnosti koje se odnose na sklapanje ugovora o kreditu

24. Regulatorna tehnika pružanja informacija potrošačima temelji se na načelu da je dobro informiran potrošač u boljem položaju da izabere najpovoljniju ponudu kredita te također nastoji osigurati da je upoznat s pravima i obvezama koji proizlaze iz ugovora o potrošačkom kreditu. Da bi se ti ciljevi ostvarili, pružene informacije ne smiju biti kratkotrajne, nego moraju trajno biti na raspolaganju potrošačima.

25. S obzirom na to, pojam „trajni medij” u članku 3. točki (m) Direktive 2008/48 definira se kao: „svaki instrument koji omogućava potrošaču spremanje informacija koje su mu osobno namijenjene tako da mu budu dostupne za kasniju uporabu toliko dugo koliko je potrebno za svrhe tih informacija i koji omogućava nepromijenjeno prikazivanje pohranjenih informacija”. Međutim, ne postoji definicija riječi „na papiru”. Stoga se te riječi moraju definirati s obzirom na svoje uobičajeno značenje u

svakodnevnom govoru, također uzimajući u obzir zakonodavni okvir i svrhe Direktive²³.

26. U okviru članka 10. stavka 1., riječi „na papiru” odnose se na medij na kojem je ugovor o kreditu sastavljen i uručen potrošaču. Iz riječi „*ili na nekom drugom trajnom mediju*” proizlazi da se „na papiru” smatra posebnim oblikom trajnog medija ili sredstva putem kojeg se ugovor o kreditu priopćava potrošaču za potrebe Direktive 2008/48. U članku 10. stavku 1. drugom podstavku navedeno je da sve ugovorne stranke dobivaju primjerak ugovora o kreditu. To također upućuje na to da se članak 10. stavak 1. odnosi na medij na kojem se taj ugovor stavlja potrošaču na raspolaganje.

27. Ugovor o kreditu na papiru ima sljedeće karakteristike koje ispunjavaju zahtjeve iz članka 3. točke (m) Direktive 2008/48 (definicija „trajnog medija”): omogućava potrošaču spremanje informacija koje su mu osobno namijenjene te osigurava da sadržaj ugovora o kreditu neće biti promijenjen i da će informacije biti dostupne odgovarajuće razdoblje. To je u skladu s ciljem da se postigne visoka razina zaštite potrošača, osobito osiguravanjem da potrošač bude upoznat sa svojim pravima i obvezama na temelju ugovora o kreditu.

28. Isti se pristup odražava u drugim odredbama Direktive 2008/48 koje se odnose na prava potrošača na primanje informacija o ugovoru o kreditu²⁴.

29. Stoga zahtjev da ugovor o kreditu mora biti sastavljen na papiru ujedno podrazumijeva da mora imati pisani oblik – to je u skladu sa svakodnevnim značenjem zahtjeva iz članka 10. stavka 1., koji nalaže da se ugovor o kreditu mora sastaviti na papiru.

30. Sud koji je uputio zahtjev u odluci kojom je upućeno prethodno pitanje navodi (što su potvrdile slovačka vlada i Komisija) da se u slovačkoj verziji članka 10. stavka 1. za izraz „na papiru” koristi izraz „*písomne*”, koji se na engleski doslovno prevodi kao „*in writing*” (u pisanom obliku). Međutim, čini se da izabrane riječi odražavaju zahtjev iz nacionalnog prava u skladu s kojim stranke ugovora moraju potpisati dokument, odnosno da nisu potpuno istovjetne riječima „na papiru”, koje se koriste u određenim drugim verzijama Direktive 2008/48²⁵.

31. U skladu s ustaljenom sudskom praksom, ako u zakonodavnom tekstu Unije postoje razlike između njegovih pojedinih jezičnih verzija, dotična odredba mora se tumačiti s obzirom na svrhu i opću strukturu pravila čiji je dio²⁶.

32. U okviru članka 10. stavka 1., izraz „na papiru ili na nekom drugom trajnom mediju” predstavlja pojam prava Unije te stoga mora imati isto značenje u svim državama članicama. Iz gornjih točaka 24. i 26. slijedi da se te riječi odnose na oblik u kojem se ugovor o kreditu daje potrošaču.

33. Dodajem da je izraz „u pisanom obliku” u okviru članka 5. stavka 1. Direktive o ugovorima na daljinu protumačen kao sinonim izrazu „na papiru”²⁷. U presudi Content Services Sud je razmatrao je li poduzetnik čija je poslovna praksa bila da je predugovorne informacije kakve su navedene u članku 4. stavku 1. te direktive potrošačima na raspolaganje stavljao putem hiperpoveznice na internetskoj stranici ispunjavao zahtjev da se potrošačima osigura pisana potvrda obveznih informacija. Sud je zaključio da su riječi „u pisanom obliku” predstavljale alternativu izrazu „drugi trajni medij”²⁸.

23 — Vidjeti presudu od 5. srpnja 2012., Content Services, C-49/11, EU:C:2012:419, t. 32.

24 — Vidjeti gornju točku 7. i bilješku 9.

25 — Primjerice, u engleskoj i francuskoj verziji. Dodatno vidjeti točku 34. u nastavku.

26 — Presuda od 3. travnja 2008., Endendijk, C-187/07, EU:C:2008:197, t. 22. do 24.

27 — Vidjeti gornju točku 13.

28 — Vidjeti presudu od 5. srpnja 2012., Content Services, C-49/11, EU:C:2012:419, t. 39. do 42. Komisija je u svojem izvornom prijedlogu od 11. rujna 2002. (COM(2002) 443 *final*; SL 2002., C 331E, str. 200.), koji je postao Direktiva 2008/48, navela da je definicija „trajnog medija” ista onoj iz Direktive o ugovorima na daljinu, vidjeti gornju točku 13.

34. Stoga, iako se u slovačkoj verziji Direktive za obvezu iz članka 10. stavka 1. navodi da se ugovor o kreditu mora sastaviti „u pisanom obliku”, a ne „na papiru”, smatram da ta dva izraza za potrebe te odredbe imaju jednako značenje.

35. Pojam „ugovor o kreditu” definiran je u članku 3. točki (c) Direktive 2008/48. Iz izričitog teksta članka 10. stavka 2. proizlazi da se informacije navedene u toj odredbi moraju uključiti u svaki ugovor o kreditu. Iako te informacije i sam ugovor o kreditu ne moraju nužno biti sadržani u jednom dokumentu, svaki ugovor svedeno se mora sastaviti na papiru ili na nekom drugom trajnom mediju, kako to zahtijeva članak 10. stavak 1.

36. Tom stajalištu u prilog ide struktura Direktive 2008/48. Predugovorne informacije o kojima govori članak 5. ne moraju se pružiti u istom dokumentu kao onaj u kojem je ponuda (članak 5. stavak 1.). Te se informacije pružaju u prilagođenom dokumentu – „Standardne europske informacije o potrošačkim kreditima”²⁹. Stoga pružanje obveznih informacija u dokumentu koji je odvojen od samog ugovora o kreditu nije u suprotnosti sa zakonodavnom strukturom Direktive 2008/48.

37. U članku 10. ništa ne upućuje na to da stranke moraju potpisati ugovor o kreditu ili da se isti mora sastojati od jednog dokumenta³⁰. Riječi kojima se navodi da članak 10. „ne dovodi u pitanje bilo kakva nacionalna pravila koja se odnose na valjanost sklapanja ugovora o kreditu”, u vezi s uvodnom izjavom 30. u kojoj se navodi da Direktiva 2008/48 ne uređuje pitanja ugovornog prava o valjanosti ugovora o kreditu, upućuju na to da formalnosti koje se odnose na sklapanje ugovora nisu uređene tom odredbom.

38. Mjera u kojoj države članice zadržavaju diskrecijske ovlasti uvođenja novih nacionalnih pravila o ugovorima o potrošačkim kreditima sporno je pitanje. Teško je precizno odrediti točku u kojoj pravila usklađivanja eliminiraju takve diskrecijske vlasti – a sud koji je uputio zahtjev traži smjernice upravo o tom pitanju.

39. Iz članka 22. stavka 1. Direktive 2008/48, tumačenog s obzirom na uvodne izjave 9. i 10., proizlazi da se njome predviđa potpuno usklađivanje u vezi s ugovorima o kreditu koji spadaju u njezino područje primjene. Stoga države članice, u vezi s pitanjima koja *su* usklađena, nisu ovlaštene zadržati ili uvoditi nove nacionalne odredbe osim onih predviđenih Direktivom 2008/48³¹.

40. Međutim, iz članka 1. jasno proizlazi da se Direktivom 2008/48 usklađuju samo *određeni aspekti* propisa država članica o ugovorima o potrošačkim kreditima. Kada nema usklađivanja, države članice mogu zadržati ili uvoditi nove nacionalne odredbe.

41. U ovom predmetu nesporno je da ugovor o kreditu koji se razmatra u glavnom postupku spada u područje primjene Direktive 2008/48. Stoga je potrebno odrediti opseg usklađivanja koji proizlazi iz pravila Unije.

42. Iz teksta članka 10. stavaka 1. i 2. proizlazi da se Direktivom 2008/48 usklađuje vrsta informacija koje moraju biti sadržane u ugovorima o kreditu; u ugovoru o kreditu potrošaču se moraju pružiti sve 22 informacije navedene u potonjoj odredbi. Direktivom 2008/48 uređen je i način na koji se informacije iz članka 10. stavka 2. moraju pružiti (na papiru ili na nekom drugom trajnom mediju) te se zahtijeva da budu „[...] jasno i sažeto definira[ne] [...]”.

29 — Prilog II. Direktivi 2008/48

30 — Potpis se u Direktivi 2008/48 spominje samo u uvodnoj izjavi 37., u vezi s potrošačevim potpisom povezanih ugovora o kreditu. Međutim, predmetni zahtjev za prethodnu odluku ne odnosi se na takav ugovor te stoga uvodna izjava 37. ovdje nije relevantna.

31 — Vidjeti presudu od 12. srpnja 2012., SC Volksbank România, C-602/10, EU:C:2012:443, t. 38. Ugovor o kreditu koji se razmatrao u tom predmetu nije ulazio u područje primjene Direktive 2008/48.

43. Iako je točno da pravo Unije u drugim sektorima, kao što je europski platni nalog³², predviđa formalne zahtjeve, takva formalna pitanja u pogledu sklapanja ugovora ne spadaju u područje primjene Direktive 2008/48. Stoga pitanja mora li se ugovor o kreditu potpisati ili moraju li obvezne informacije i uvjeti kredita biti sadržani u jednom dokumentu nisu usklađena Direktivom 2008/48.

44. Točno uređenje tog pitanja u slovačkom pravu nije u potpunosti jasno. S jedne strane, u slovačkom Građanskom zakoniku predviđeno je da je pravni akt u pisanom obliku valjan samo ako ga potpišu osobe koje su njime obvezane³³. S druge strane, čini se da je slovačkim Trgovačkim zakonikom dopušteno da se opći uvjeti ugovora organizacije uključe u ugovor o kreditu kao njegov dio tako da se na njih u tom ugovoru upućuje³⁴. Zakonom o potrošačkom kreditu predviđeno je što ugovor o potrošačkom kreditu mora sadržavati³⁵. Međutim, Sud ne zna u kakvom su međusobnom odnosu te pojedine odredbe nacionalnog prava.

45. Iz činjenica iznesenih u odluci kojom je upućeno prethodno pitanje proizlazi da je sam ugovor o kreditu (koji je dužnica potpisala) sadržavao određene obvezne informacije navedene u članku 10. stavku 2. Direktive 2008/48. Dužnica i vjerovnik *nisu* potpisali vjerovnikove opće uvjete ugovora, koji su, kako se čini, sadržavali neke (možda ne sve) od preostalih obveznih informacija. Nije jasno je li se u potpisanom ugovoru o kreditu dužnicu upućivalo – i ako jest, u kojoj mjeri – na to gdje točno u općim uvjetima ugovora može pronaći obvezne informacije koje nisu bile sadržane u potpisanom ugovoru o kreditu.

46. Stoga, u nastojanju da pomognem Sudu u pružanju smjernica nacionalnom sudu, problemu pristupam na sljedeći način.

47. Kao prvo, bi li se Direktivi 2008/48 protivilo nacionalno pravilo koje zahtijeva da se sve obvezne informacije pruže u pisanom obliku, u jednom dokumentu?

48. Smatram da je odgovor na to pitanje „ne”. Obvezne informacije bile bi na papiru te bi sve bile pružene potrošaču, čime bi se zadovoljili zahtjevi iz članka 10. stavaka 1. i 2. Potrošač bi bio pravilno upućen na sve informacije koje su mu potrebne da donese informiranu odluku jer bi se sve te informacije nalazile u jednom dokumentu. Stoga bi takav zahtjev u nacionalnom pravu pospješio ostvarenje cilja Direktive da se osigura visoka razina zaštite potrošača te ne bi, prema mojem mišljenju, smetao drugom cilju, odnosno poticanju jedinstvenog tržišta³⁶. Iako Direktiva 2008/48 ne sadržava *nijedan zahtjev* koji nalaže da obvezne informacije moraju biti sadržane u jednom dokumentu, ona ni ne zabranjuje takvu mogućnost.

49. To ne znači da države članice imaju potpunu slobodu u nametanju dodatnih formalnosti u vezi sa sklapanjem ugovora o potrošačkom kreditu. Kao primjer: Sud je na raspravi upitao je li prihvatljivo zahtijevati da sve ugovore o potrošačkim kreditima moraju potpisati obje stranke u prisutnosti javnog bilježnika. Takav bi zahtjev možda doista poboljšao zaštitu potrošača. Međutim, znatno bi promijenio ravnotežu koja je Direktivom uspostavljena između dvaju ciljeva, odnosno visoke razine zaštite potrošača i poticanja funkcioniranja jedinstvenog tržišta, na očitu štetu potonjeg. Obje bi stranke obvezivao (ali prije svega vjerovnike) da poštuju formalnosti koje zahtijevaju znatno veće troškove te

32 — Vidjeti, primjerice, članak 7. stavke 5. i 6. Uredbe (EZ) br. 1896/2006 Europskog parlamenta i Vijeća od 12. prosinca 2006. o uvođenju postupka za europski platni nalog (SL 2006., L 399, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 7., str. 94.). Cilj je te uredbe, među ostalim, pojednostavniti, ubrzati i smanjiti troškove parničanja u prekograničnim slučajevima koji se odnose na nesporne novčane tražbine.

33 — Vidjeti gornju točku 14.

34 — Vidjeti gornju točku 15.

35 — Vidjeti gornju točku 16.

36 — Uvodne izjave 8. i 9. Direktive 2008/48

bi mogao biti štetan za vjerovnike koji nemaju sjedište u državi članici iz koje je potrošač. Zato smatram da države članice takav zahtjev ne bi mogle predvidjeti u okviru diskrecijske ovlasti koju još uvijek imaju u pogledu oblikovanja zahtjeva nacionalnog prava koji se odnose na sklapanje takvih ugovora.

50. Kao drugo, bi li se Direktivi 2008/48 protivilo nacionalno pravilo koje dopušta da se neke obvezne informacije pruže na papiru u sklopu vjerovnikovih općih uvjeta ugovora umjesto na samom (potpisanom) ugovoru o potrošačkom kreditu?

51. Smatram da je i na to pitanje odgovor „ne”, *pod određenim dodatnim uvjetima*. Kao i prije, obvezne informacije bile bi na papiru te bi sve bile pružene potrošaču (iako u dvama dokumentima), što znači da bi zahtjevi iz članka 10. stavaka 1. i 2. i dalje bili zadovoljeni. Za sada je sve u redu. Međutim, ako se informacije nalaze u dvama dokumentima, postoji očita opasnost da potrošač neće doista biti u položaju da provede cjelovitu, informiranu i pravodobnu ocjenu ponude koja mu je predložena, kako to zahtijeva Direktiva 2008/48.

52. Stoga smatram da bi morali postojati – odnosno biti predviđeni nacionalnim pravom – sljedeći *minimalni dodatni uvjeti* kako bi takvo uređenje bilo prihvatljivo: (i.) odvojeni dokumenti koji zajedno sadržavaju sve obvezne informacije morali bi se potrošaču pružiti istodobno, i to *prije* sklapanja ugovora (kako bi mogao ocijeniti predloženi pravni posao prije nego što pristane njime se obvezati); (ii.) u samom ugovoru moralo bi se jasno i precizno upućivati na točne, posebne dijelove vjerovnikovih općih uvjeta ugovora, kako bi se potrošaču omogućilo da odredi gdje točno može pronaći svaku od obveznih informacija koje nisu bile sadržane u ugovoru o kreditu³⁷; (iii.) morao bi postojati nekakav jasan dokaz o tome da su potrošaču sve obvezne informacije doista pravodobno pružene (u svakom slučaju *prije* sklapanja ugovora o potrošačkom kreditu).

53. Na nacionalnom je sudu, koji jedini može ocjenjivati činjenice i tumačiti djelovanje nacionalnog prava, da ocijeni jesu li nacionalna pravila u skladu s ovim smjernicama te protive li se stoga Direktivi 2008/48 ili ne.

54. Stoga zaključujem da se riječi „na papiru ili na nekom drugom trajnom mediju” iz članka 10. Direktive 2008/48 odnose i na uvjete ugovora o kreditu koji su stranke sklopile i na informacije navedene u članku 10. stavku 2. Direktive 2008/48 koje su dio ugovora o kreditu. Članak 10. ne zahtijeva da stranke moraju potpisati ugovor o kreditu niti da se informacije navedene u članku 10. stavku 2. moraju pružiti u jednom dokumentu. Nacionalno pravilo kojim se zahtijeva da se sve obvezne informacije pruže u pisanom obliku, u jednom dokumentu, ne protivi se Direktivi 2008/48. Nacionalno pravilo koje dopušta da se neke obvezne informacije pruže na papiru ili na nekom drugom trajnom mediju u sklopu vjerovnikovih općih uvjeta ugovora, umjesto na samom (potpisanom) ugovoru o potrošačkom kreditu, također se ne protivi Direktivi 2008/48, pod uvjetom da postoje barem sljedeći uvjeti: (i.) odvojeni dokumenti koji sadržavaju obvezne informacije moraju se potrošaču pružiti istodobno, i to prije sklapanja ugovora; (ii.) u ugovoru o kreditu mora se jasno i precizno upućivati na obvezne informacije te se mora navesti gdje se mogu pronaći u vjerovnikovim općim uvjetima ugovora; te (iii.) vjerovnik mora biti sposoban dokazati da je obvezne informacije potrošaču pružio prije sklapanja ugovora. Na nacionalnom je sudu da ocijeni jesu li nacionalna pravila u skladu s tim uvjetima te protive li se stoga Direktivi 2008/48 ili ne.

37 — Lord Denning jednom je – u vezi sa širokim „općim uvjetom” kojim se isključivala odgovornost za štetu zbog tjelesne ozljede, istaknutim na oglasnoj ploči parkirališta i navodno „uključenim” u ugovor o parkiranju putem sitno ispisanog teksta na karti koja se izdala putem automatskog aparata – rekao da je „toliko širok i toliko štetan za prava da sud ne bi trebao smatrati da obvezuje ijednu osobu, osim ako je se na isti što jasnije uputi. [...] Da bi bio adekvatno istaknut, morao bi biti ispisan crvenom tintom s crvenom rukom koja bi njega usmjeravala – ili nečim jednako upečatljivim”: *Thornton/Shoe Lane Parking Ltd* (C. A.) [1971] 2 Q. B. 163 u 170 C-D, Lord Denning M. R. Taj je tekst uveseljavao kasnije generacije studenata engleskog prava. To je ujedno i razumno zapažanje u pogledu potrebe da se osigura da slabija stranka ugovora bude upućena na važne uvjete koji će je obvezivati ako sklopi ugovor.

Treće i četvrto pitanje – obvezne informacije u pogledu učestalosti uplata (članak 10. stavak 2. točka (h))

55. Člankom 10. stavkom 2. točkom (h) Direktive 2008/48 predviđeno je da „iznos, broj i učestalost uplata koje je potrošač dužan izvršiti” predstavljaju obveznu informaciju koja se mora pružiti potrošaču. U toj odredbi nije predviđeno da se u ugovoru o kreditu mora navesti svaki datum dospijanja uplata. Informacije koje se potrošačima moraju pružiti prije (članak 5.) i nakon sklapanja ugovora (članak 10.) u određenoj se mjeri preklapaju³⁸. To je u skladu s ciljem Direktive 2008/48 da se zaštite potrošači. Potrošač mora znati kada dospijevaju uplate za kredit. Međutim, taj je cilj postignut ako vjerovnik koristi objektivno odredive elemente. Očit je način za to da se uputi na kalendar i upotrijebi formulacija koju predlaže sud koji je uputio zahtjev – primjerice, „mjesečni obroci dospijevaju najkasnije 15. dana u svakom kalendarskom mjesecu”.

56. Povijest zakonodavstva pokazuje da je obveza navođenja iznosa, broja i učestalosti uplata prvi put uvedena Direktivom 90/88/EEZ³⁹, kojom je ubačena u članak 4. stavak 2. točku (c) Direktive 87/102/EEZ⁴⁰. Vjerovnicima je izričito dana mogućnost da navedu ili broj i učestalost uplata *ili* datume. Ne smatram da je sadašnjim tekstom na bilo koji način uveden (novi) zahtjev obveznog navođenja datuma.

57. Stoga zaključujem da izraz „učestalost uplata” iz članka 10. stavka 2. točke (h) Direktive 2008/48 ne zahtijeva od vjerovnika da navede točne datume na koje se moraju izvršiti pojedine uplate na temelju ugovora o kreditu.

Peto i šesto pitanje – obvezne informacije u pogledu amortizacijske tablice (članak 10. stavak 2. točka (i))

58. Ako se glavnica smanjuje u skladu s ugovorom o kreditu fiksnog trajanja, potrošač ima pravo, na temelju podnesenog zahtjeva, u bilo kojem trenutku tijekom trajanja ugovora o kreditu besplatno dobiti računovodstveni izvještaj u obliku amortizacijske tablice. Sud koji je uputio zahtjev želi znati mora li ta tablica biti sadržana i u ugovoru o kreditu koji su stranke sklopile.

59. Smatram da ne mora.

60. Člankom 10. stavkom 2. točkom (i) usklađuju se određeni aspekti zakona i drugih propisa država članica o zahtjevu predočenja amortizacijske tablice i njezinu sadržaju. Stoga su pravila o tome kada se tablica može zatražiti i o informacijama koje mora sadržavati u potpunosti usklađena.

61. Iz teksta članka 10. stavka 2. točke (i) proizlazi da potrošač ima pravo amortizacijsku tablicu zatražiti u bilo kojem trenutku tijekom trajanja ugovora. Ako bi vjerovnici bili obvezni tablicu predočiti samo u trenutku potpisivanja ugovora, riječi „[...] pravo potrošača da dobije, na zahtjev i besplatno, *u bilo kojem trenutku tijekom trajanja ugovora o kreditu*, računovodstveni izvještaj u obliku amortizacijske tablice” postale bi bespredmetne te bi stoga pravo potrošača postalo manje korisno. Amortizacijska tablica koja je predočena na početku ugovora o kreditu ne predstavlja mnogo više od izraza namjere o onome što će se dogoditi. Potrošaču ne omogućuje uvid u način na koji otplaćuje kredit. Za to mora zatražiti ažuriranu tablicu.

38 — Vidjeti COM(2002) 443 *final*, str. 16.

39 — Direktiva Vijeća od 22. veljače 1990. o izmjeni Direktive 87/102/EEZ od 22. prosinca 1986. o usklađivanju zakona i drugih propisa država članica koji se odnose na kreditiranje potrošača [neslužbeni prijevod] (SL 1990., L 61, str. 14.)

40 — Direktiva Vijeća od 22. prosinca 1986. o usklađivanju zakona i drugih propisa država članica koji se odnose na kreditiranje potrošača [neslužbeni prijevod] (SL 1987., L 42, str. 48.)

62. Tom tumačenju u prilog ide članak 10. stavak 3., koji, u vezi s člankom 10. stavkom 2. točkom (i), upućuje na to da vjerovnik mora dužniku na njegov zahtjev dati ažuriranu amortizacijsku tablicu.

63. Stoga zaključujem da se članak 10. stavak 2. točka (i) Direktive 2008/48 treba tumačiti na način da se amortizacijska tablica mora predložiti ako se radi o amortizaciji glavnice na temelju ugovora o kreditu s fiksnim trajanjem te ako ju je potrošač zatražio. Ako ta dva uvjeta nisu ispunjena, vjerovnici nisu obvezni pružiti takve informacije na temelju Direktive 2008/48. Međutim, ne smatram da nacionalno pravilo kojim se predviđa predložanje dodatne amortizacijske tablice na početku ugovora o kreditu ugrožava ijedan od ciljeva Direktive 2008/48. Stoga ne smatram da države članice ne smiju uvesti pravilo kojim se vjerovnike na to obvezuje.

Sedmo pitanje – proporcionalnost sankcije iz nacionalnog prava

64. Svojim posljednjim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita je li članak 11. Zakona o potrošačkom kreditu, kojim je, ako vjerovnik povrijedi svoju obvezu pružanja informacija navedenih u članku 10. stavku 2. Direktive (koja je prenesena Zakonom o potrošačkom kreditu), predviđena sankcija na temelju koje se kredit smatra izuzetim od kamata i bilo kojih troškova⁴¹ (tako da je dužnik obavezan platiti samo glavnice), u skladu s testom proporcionalnosti u smislu članka 23. Direktive 2008/48.

65. Pitanje je postavljeno na vrlo općenit i apstraktan način. To je donekle neizbježno. Nacionalni sud još nije od Suda dobio potrebne smjernice na temelju kojih bi mogao odlučiti jesu li zadovoljeni zahtjevi iz članka 10. Direktive 2008/48 u pogledu sadržaja ugovora o kreditu, kako su preneseni u nacionalno pravo. Ako nacionalne odredbe kojima su preneseni ti obvezni zahtjevi nisu povrijeđene, nema potrebe za primjenom sankcija. Unatoč tomu, očito je da pitanje nije hipotetsko ili irelevantno za ishod postupka pred nacionalnim sudom. Ako nacionalni sud odluči da je došlo do povrede, morat će primijeniti „učinkovitu, proporcionalnu i odvraćajuću” sankciju.

66. Člankom 23. Direktive predviđeno je da sustav sankcija koji se primjenjuje u slučaju povrede nacionalnih odredbi kojima se određuju obvezne informacije koje se moraju navesti u ugovorima o kreditu mora biti učinkovit, proporcionalan i odvraćajući, a države članice moraju poduzeti sve potrebne mjere za osiguravanje provedbe tih sankcija. Unutar tih granica, odabir sustava sankcija diskrecijsko je pravo država članica⁴². Sud je također zaključio da strogost sankcija mora odgovarati težini povreda koje suzbijaju i posebno osigurati stvarno odvraćajući učinak, istodobno poštujući opće načelo proporcionalnosti⁴³.

67. Učinak sankcije koju nacionalni sud opisuje jest da vjerovniku oduzima svu zaradu koju bi imao na temelju transakcije (ili, malo drukčije rečeno, obvezuje ga da odustane od prihoda koji bi inače ostvario na temelju pozajmljenog iznosa) te od njega zahtijeva da snosi troškove povezane sa servisiranjem kredita i prikupljanjem povrata glavnice od dužnika. Intuitivno se čini da će takva sankcija biti i učinkovita i odvraćajuća.

68. Što je s proporcionalnošću takve sankcije?

69. U tom pogledu Sud u biti ne raspolaže činjeničnim i pravnim elementima potrebnima za pružanje korisnog odgovora⁴⁴. U odluci kojom je upućeno prethodno pitanje navodi se tek (u samom tekstu sedmog pitanja) da je, u skladu s odredbom nacionalnog prava, „posljedica *nepostojanja većine elemenata koji su na temelju članka 10. stavka 2. Direktive obvezni u ugovoru o kreditu* ta da se

41 — Sud o opsegu te odredbe ne zna ništa više jer se u odluci kojom je upućeno prethodno pitanje o tome ništa ne govori.

42 — Uvodna izjava 47.; također vidjeti presudu od 27. ožujka 2014., LCL Le Crédit Lyonnais, C-565/12, EU:C:2014:190, t. 43.

43 — Vidjeti presudu od 27. ožujka 2014., LCL Le Crédit Lyonnais, C-565/12, EU:C:2014:190, t. 44. i navedenu sudsku praksu.

44 — Vidjeti presudu od 27. ožujka 2014., LCL Le Crédit Lyonnais, C-565/12, EU:C:2014:190, t. 37.

odobreni kredit smatra izuzetom od kamata i troškova”. Međutim, nije jasno što izraz „većina elemenata” stvarno znači, niti smatraju li se u nacionalnom pravu neke od 22 obvezne informacije iz članka 10. stavka 2. Direktive važnijima od drugih (tako da je njihovo izostavljanje ozbiljnije), niti kada točno (u smislu težine povrede) dolazi do primjene sankcije.

70. Stoga predlažem da Sud, kao odgovor na sedmo prethodno pitanje, pozove nacionalni sud da u svakom pojedinom slučaju ocijeni jesu li elementi obveznih informacija navedenih u članku 10. stavku 2. Direktive koji su izostavljeni u ugovoru o kreditu bili takvi da su znatno ugrozili potrošačevu sposobnost da ocijeni poželjnost sklapanja ugovora o kreditu, kako bi utvrdio je li sankcija čiji je učinak da vjerovnika obvezuje da odustane od svih kamata i da snosi sve troškove povezane s ugovorom o kreditu proporcionalna ili bi bila prikladna blaža sankcija.

Zaključak

71. S obzirom na sva prethodna razmatranja, smatram da Sud treba na sljedeći način odgovoriti na pitanja koja je uputio Okresný súd (Okružni sud) Dunajská Streda, Slovačka:

- Riječi „na papiru ili na nekom drugom trajnom mediju” iz članka 10. Direktive 2008/48/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 23. travnja 2008. o ugovorima o potrošačkim kreditima i stavljanju izvan snage Direktive Vijeća 87/102/EEZ odnose se na medij na kojem je ugovor o kreditu sastavljen i uručen potrošaču. Te se riječi odnose i na uvjete ugovora o kreditu koji su stranke sklopile i na informacije navedene u članku 10. stavku 2. Direktive 2008/48 koje su dio ugovora o kreditu. Članak 10. ne zahtijeva da stranke moraju potpisati ugovor o kreditu niti da se informacije navedene u članku 10. stavku 2. moraju pružiti u jednom dokumentu. Nacionalno pravilo kojim se zahtijeva da se sve obvezne informacije pruže u pisanom obliku, u jednom dokumentu, ne protivi se Direktivi 2008/48. Nacionalno pravilo koje dopušta da se neke obvezne informacije pruže na papiru ili na nekom drugom trajnom mediju u sklopu vjerovnikovih općih uvjeta ugovora, umjesto na samom (potpisanom) ugovoru o potrošačkom kreditu, također se ne protivi Direktivi 2008/48, pod uvjetom da postoje barem sljedeći uvjeti: (i.) odvojeni dokumenti koji sadržavaju obvezne informacije moraju se potrošaču pružiti istodobno, i to prije sklapanja ugovora; (ii.) u ugovoru o kreditu mora se jasno i precizno upućivati na obvezne informacije te se mora navesti gdje se mogu pronaći u vjerovnikovim općim uvjetima ugovora; te (iii.) vjerovnik mora biti sposoban dokazati da je obvezne informacije potrošaču pružio prije sklapanja ugovora. Na nacionalnom je sudu da ocijeni jesu li nacionalna pravila u skladu s tim uvjetima te protive li se stoga Direktivi 2008/48 ili ne.
- Izraz „učestalost uplata” iz članka 10. stavka 2. točke (h) Direktive 2008/48 ne zahtijeva od vjerovnika da navede točne datume na koje se moraju izvršiti pojedine uplate na temelju ugovora o kreditu.
- Članak 10. stavak 2. točka (i) Direktive 2008/48 treba se tumačiti na način da se amortizacijska tablica mora predočiti ako se radi o amortizaciji glavnice na temelju ugovora o kreditu s fiksnim trajanjem te ako ju je potrošač zatražio. Međutim, Direktivi 2008/48 ne protivi se to da države članice od vjerovnika zahtijevaju da amortizacijsku tablicu predoče na početku ugovora o kreditu.
- Na nacionalnom je sudu da u svakom pojedinom slučaju ocijeni jesu li elementi obveznih informacija navedenih u članku 10. stavku 2. Direktive koji su izostavljeni u ugovoru o kreditu bili takvi da su znatno ugrozili potrošačevu sposobnost da ocijeni poželjnost sklapanja ugovora o kreditu, kako bi utvrdio je li sankcija čiji je učinak da vjerovnika obvezuje da odustane od svih kamata i da snosi sve troškove povezane s ugovorom o kreditu proporcionalna ili bi bila prikladna blaža sankcija.